

13 ביולי 2026

לכבוד

עו"ד גלי בהרב-מיארה מ"מ היועץ המשפטי רב-גונדר יעקב (קובי) יעקובי
 היועצת המשפטית לממשלה שירות בתי הסוהר נציב בתי הסוהר
משרד המשפטים שירות בתי הסוהר

שלום רב,

הנדון: שימוש בלתי חוקי ברימוני הלם על ידי סוהרים בתוך מתקני שב"ס

אנו פונות אליכם בעקבות עדויות של עורכי דין המבקרים כלואים בבתי הסוהר ודיווחים שונים בכלי התקשורת, אודות שימוש תדיר של סוהרים ברימוני הלם – אמצעי מסוכן ובלתי מובחן – בתוך תאי בתי הסוהר. שימוש זה, המתבצע לעיתים קרובות בנסיבות בהן כלל לא קיימת הצדקה לשימוש בכוח, מפר באופן בוטה את החוק, התקנות ופקודות נציבות שב"ס, מסכן את שלמות גופם ואף את חייהם של הכלואים ופוגע בכבודם. על כן, אנו דורשות **לאסור באופן מוחלט** על שימוש ברימוני הלם בתאים ובכל חלל סגור. באשר לשימוש ברימוני הלם בחללים פתוחים ומאווררים, ככל שיוחלט להתירו, יש לעשות כן על בסיס **נוהל פומבי** אשר יסדיר ויגביל שימוש זה לנסיבות חריגות ביותר ויקבע הוראות בטיחות אשר יגנו על שלומם וביטחונם של הכלואים. בין היתר, יש לאסור על שימוש יזום ברימוני הלם, שלא לצורך בלימה מיידית של התנהגות מסכנת חיים או מניעת בריחה של כלוא, וגם בנסיבות אלה – אין להתיר את השימוש כשברשות הסוהר אמצעי פוגעני פחות שהשימוש בו עשוי להשיג את אותה תוצאה. נפרט.

הרקע העובדתי

1. לאחרונה הגיעו לידינו עדויות רבות של עורכי דין המייצגים ומבקרים כלואים בבתי הסוהר, אודות שימוש כמעט יומיומי של סוהרים ברימוני הלם בתוך אגפי בתי הסוהר, ובפרט בתוך תאים סגורים. שימוש זה מתבצע הן באגפים הפליליים, הן באגפים הביטחוניים. במקרים רבים, מתבצע השימוש ברימוני הלם ללא כל הצדקה לשימוש בכוח, לא כל שכן באמצעי שהינו בלתי מובחן ובעל פוטנציאל לגרימת פציעות קשות.
2. עו"ד ש"מ מעידה כי כלואים אותם היא מייצגת מדווחים שזריקת הרימונים לתוך תאי הכלואים מתבצעת כעניין שבשגרה, לעיתים מספר פעמים בשבוע, לרוב כאשר לא קדם לכך כל אירוע, ובכל מקרה ללא כל סיבה המצדיקה את השימוש החריג בכוח. זריקת הרימונים נעשית לרוב בשעת לילה מאוחרת או בוקר מוקדמת, כאשר האסירים ישנים, פעמים רבות לעבר אסירי הפרדה המצויים ממילא לבד בתאם. הסוהרים משליכים את הרימון בפתח הדלת ברעש מחריש אוזניים, ולאחר מכן מוציאים לעיתים את הכלואים מהתאים, לעיתים מותירים אותם שם אזוקים על הרצפה דקות ארוכות, לעיתים עושים חיפוש אף שלא היה כל צורך בכך, פעמים רבות גם בעירום מלא, ולעיתים מנצלים את ההזדמנות להשליט "משילות", להכות ולאיים על האסירים.

3. גם הכלואים אותם מייצגת עו"ד ש"ד מדווחים על סוהרים המשליכים רימונים לתוך התאים באופן כמעט יומיומי, בין השעות 4-5 לפנות בוקר, בעוד הכלואים ישנים בהם. לאחר השלכת הרימונים, הסוהרים משכיבים את הכלואים, אוזקים אותם ומכוונים אליהם כלי נשק. השימוש ברימונים נעשה גם במקרים בהם ברור שאין לכך כל סיבה, כגון בתאיהם של כלואים הנמצאים בבידוד, ללא כל תקשורת עם העולם החיצוני. בין לקוחותיה שדיווחו כי הושלכו לתאיהם רימוני הלם באמצע הלילה, ישנם גם כלואים עם מוגבלויות ואף נכה המרותק לכיסא גלגלים. במקרה אחד, הושלך רימון לתוך תא של אסיר אותו ייצגה עו"ד ד', אשר גרם להצתתה של שמיכתו בעודו הוא שוכב במיטה. לנוכח הניסיון לפגוע בלקוחה הזעיקה עו"ד ד' את המשטרה לבית הסוהר, אלא שמפקד המחוז בו מצוי בית הסוהר התקשר אליה וטען כי הנושא בטיפול. על אף השלכות המקרה וטענתו של מפקד המחוז, דבר לא השתנה. עו"ד ד' מדווחת כי במקרים בהם אוזרים הכלואים אומץ ופונים להליכים משפטיים, רואים בכך הסוהרים איום ומתחילים להתנכל להם ולנקום בהם, בין היתר על ידי הגברת תדירות השלכת הרימונים לתוך תאיהם. לפיכך, כלואים רבים מעדיפים שלא להתלונן. בנוסף, כלואים נוטים שלא להתלונן כיוון שהם יודעים שלרוב אין בכך כדי לסייע להם, שכן מדובר במילה שלהם נגד המילה של הסוהר.

4. כלואים אותם מייצג עו"ד מ"א מדווחים אף הם כי מספר פעמים בשבוע מגיעה יחידת סוהרים לאגפי בית הסוהר, ומשליכה רימוני הלם לתאים כאשר הכלואים מצויים בתוכם, ללא כל צורך או אירוע שקדם לכך. הדבר נעשה, בין היתר, כלפי ראשי ארגוני פשיעה, אשר ממילא נמצאים בבידוד ואין לכך כל תכלית. במקרים מסוימים הושלכו רימונים אפילו לתוך צינוק, תא סגור וחנוק בו השלכות זריקת הרימון הרסניות במיוחד, ובין היתר הדבר גורם לצלצולים באוזניים. הכלואים שנפצעים מהרימונים אינם מפונים לטיפול רפואי, בניגוד לנהלים. אחד מלקוחותיו של עו"ד א' הוא אסיר אשר סובל מהפרעת דחק פוסט-טראומתית. על אף שמצבו ידוע לסוהרים במתקן הכליאה בו שוהה, הושלך רימון הלם לתא בו הוא שוהה, כאקט של התנכלות. עו"ד א' שלח מכתבים לבתי הסוהר בהם נזרקו רימונים והגיש תלונות ליחידה הארצית לחקירות סוהרים (להלן: **יאח"ס**). עם זאת, לא נעשה דבר על ידי יאח"ס או שב"ס.

5. עו"ד מ"ש מעידה כי בעבר נהגו הסוהרים להיכנס לתא ולדרוש מהאסירים לשכב על הרצפה, לצורך חיפוש. אלא שכיום, מרבית לקוחותיה מדווחים כי מעירים אותם באמצעות זריקת רימוני הלם לתוך התאים, לרוב באמתלה כי הדבר נעשה לצורך חיפוש, שאינו מניב דבר. עו"ד ש' מציינת כי האירועים רבים אף יותר מאלה המדווחים, כיוון שמרבית הכלואים חוששים להגיש תלונות ליאח"ס, כיוון שהדבר מוביל פעמים רבות להתנכלות מצד הסוהרים, לרוב באמצעות שלילת זכויותיהם. במקרים המעטים בהם מוגשת תלונה, יאח"ס לרוב סוגרת את התיק, ובהקשר זה יודגש כי הסוהרים הם אלה אשר שולטים במצלמות, ומכאן גם בראיות המועברות לצורך חקירת המקרה.

6. עו"ד א"א מאשר גם הוא כי בשנים האחרונות החל שב"ס לפעול באלימות יתרה, בין היתר באמצעות השלכת רימוני הלם לתוך תאי האסירים בעודם ישנים. הוא מעיד כי אך לאחרונה הגיש תלונה ליאח"ס בשם כלוא המיוצג על ידו, לאחר שבשעה 30:5 לפנות בוקר, השליכו סוהרים רימון הלם לתוך התא בו הוא שוהה עם חמישה כלואים נוספים, כאשר חלקם מולנים על הרצפה.

7. ביום 9.1.2026 אף התפרסמה בעיתון "ידיעות אחרונות" ובאתר ynet כתבה המתארת כיצד סוהרים עושים שימוש תדיר בכלי נשק מסכני חיים וגוף כגון רימוני הלם בתוך האגפים (שש מולא "ירי כדורי גומי, רימוני הלם בתאים ומכות עד כדי אשפוז : גל של אלימות סוהרים נגד אסירים שוטף את האגפים הפליליים" ynet 9.1.2026 (להלן : **הכתבה**)). לפי הכתבה, השימוש נעשה בתוך התאים עצמם, מטווח קרוב ובאופן הפוצע את הכלואים, חלקם ברמת חומרה המחייבת אשפוז. בחלק מהמקרים דווח על כך שנמנעה מהכלואים קבלת טיפול רפואי מהיר בטענה כי טרם הגיע רופא למתקן, ואף דווח על השלכת רימוני הלם לתוך תאים של מתמודדי נפש.

8. האמור בכתבה עולה בקנה אחד עם עדויות עורכי הדין שהובאו לעיל, לפיהן השימוש ברימוני הלם נעשה לעיתים קרובות ללא שקדמה לו כל תקרית או אירוע כלל. כאשר קדמה לשימוש תקרית כלשהי, לא היה מדובר בתקרית שהצדיקה שימוש בכוח מכל סוג שהוא, לא כל שכן שימוש כה קיצוני בכוח בלתי סביר, שאף בנסיבות קיצוניות אין לעשות בו שימוש בתוך תאים סגורים. כך, למשל, מתארת הכתבה מקרה בו הותקף כלוא ברימוני הלם, גז פלפל ומכות, כפעולת תגמול מצד סוהרים בעקבות מהומות שהתרחשו קודם לכן באגף, וזאת על אף שלכלוא לא היה כל קשר לאירועים שכן נכח בדיון בבית המשפט בעת המהומות. עוד מתוארים מספר מקרים בהם לצורך חיפוש פשוט, מושלכים רימוני הלם לתוך התאים בשעה שהאסירים ישנים, ולא הביעו כל התנגדות לחיפוש.

9. גם ברעב"ס 38976-05-26 **וייס (אסיר) נ' שירות בתי הסוהר** (5.7.2026), התקבלה בקשת רשות ערעור, במסגרתה נטען כי "סוהרים מטעם שירות בתי הסוהר עושים שימוש תדיר ברימוני הלם באגף האסירים הביטחוניים, ואלה נזרקים, כך על-פי הנטען, לכיוון האסירים, בעת שאלה ישנים ואוכלים, ללא התפרעות, ובלא הצדקה", וזאת, לטענת המבקש, בהתאם לנוהל (בפסקה 6 לפסק הדין). הבקשה הוחזרה לדיון בבית המשפט המחוזי. טענה דומה הושמעה גם בבג"ץ 37607-01-26 **אטיאס נ' שירות בתי הסוהר** (19.6.2026), שם התייחס בית המשפט לטענות העותר כאל טענות חמורות ומסמרות שיער שאין להקל בהן ראש (בפסקאות 2 ו-7 לפסק הדין).

10. מדיון שנערך ביום 15.9.2025 בעתירת חופש מידע שהגיש אסיר (עת"מ 3330-07-25 **עודה נ' מדינת ישראל** (15.9.2025) (להלן : **עניין עודה**)), עולה כי השימוש ברימוני הלם אינו מתבצע בהתאם לנוהל מוסדר. בדיון מסר ב"כ המדינה כי שימוש זה מתבצע בהתאם ל"הוראה מקצועית", שזהות הגורם שקיבל אותה לא נמסרה, וכי מתבצעת כיום עבודת מטה מקצועית לצורך הסדרתה בנוהל.

רימון הלם – אמצעי מסוכן ובלתי מובחן

11. מעדויות שנאספו בעבר וממחקרים שפורסמו בנוגע לשימוש ברימוני הלם עולה בבירור פוטנציאל הפגיעה הגבוהה הטמון בשימוש באמצעי זה. מעבר לאפקט הפיצוץ שגורם לפגיעה זמנית בשמיעה, בראייה ולדיסאוריינטציה ואיבוד שיווי משקל, פיצוץ רימון הלם – אף אם הרימון אינו פוגע ישירות בגופו של האדם וריסיו מתפזרים במרחב בתוצאה מפיצוץ זה – הוא עלול להוביל לפציעות קשות מסוגים שונים :

- א. פציעות בתוצאה מהפיצוץ (Blast injury): פציעות פנימיות, במיוחד של רקמות עדינות כמו עור התוף.
- ב. פציעות מפיזור הרימון: חבלה באיברים שונים וחדירה של שברי הרימון, חתכים ופציעות ראש.
- ג. פגיעות עקיפות: כוויות, נזק נשימתי כתוצאה מהעשן והלהבות, פגיעות עיניים ונזק פסיכיאטרי (PTSD).
12. כמובן שפוטנציאל הפגיעה גובר פי כמה במקרים בהם נזק הרימון בתוך מרחב סגור, אשר מגביר את עוצמת הפיצוץ ואת הרעש הנובע ממנו ועלול לגרום לריקושים מהקירות, התקרה והרצפה.
13. בנוסף להיותו אמצעי מסוכן, במהותו, רימון ההלם אינו אמצעי מדויק ולא ניתן לשלוט על המקום בו יתפוצץ ועל היקף ההשפעה שלו. פיצוץ הרימון גורם לפיזור של רסיסים לכל עבר במהירות גבוהה ולפגיעה בלתי מובחנת באנשים שעומדים בסביבה שבה נפל הרימון. [בדו"ח](#) שפרסמו INCLO (קואליציה בינלאומית של ארגוני זכויות אדם) וארגון רופאים לזכויות אדם הבינלאומי, יחד עם קרן המחקר Omega, הודגשו הסיכונים הבריאותיים של השימוש ברימון ההלם:

When distraction devices detonate, the case ruptures with significant force, so individuals standing near an explosion may suffer traumatic injury from the resulting pressure. The case can also rupture in such a way that high-velocity metal or plastic fragments are sent in multiple directions. These fragments are often unevenly distributed in size, shape, and direction and can pose a generalized hazard to anyone nearby (Physicians for Human Rights and INCLO, **Lethal in Disguise 2: How Crowd-Control Weapons Impact Health and Human Rights**, p. 89-90 (March 2023); **INCLO דוח**)).

14. לא מפתיע, אם כן, שמדינות רבות הכירו בסכנה הטמונה באמצעי זה ואסרו על השימוש בו. כך לדוגמה, בעקבות פציעתם של מפגינים כתוצאה משימוש ב-blast balls במהלך הפגנות, הוחלט בשנת 2020 על הפסקת השימוש באמצעי זה בסיאטל, ולאחר מכן נאסר השימוש גם בפורטלנד ואטלנטה (City council Atlanta, Georgia, [An ordinance prohibiting the Atlanta police from using military-style vehicles and ban the use of rubber bullets and stun grenades to disperse protesters](#) (16.6.2020)). ברחבי העולם ידועים גם מקרי מוות כתוצאה מפיצוץ רימון ההלם. ב-2014 נהרג בצרפת מפגין מרימון ההלם שנזרק לעברו והתפוצץ בתוך תיק הגב שלו. בעקבות זאת, נאסר השימוש בצרפת ברימון ההלם מסוג זה (AFP, France withdraws controversial grenade from police use, **France 24** (26.1.2020)).
15. גם בישראל רימון ההלם הוכר ככלי נשק כהגדרתו לפי חוק העונשין, תשל"ז-1977 (ת"פ (מחוזי ירושלים) 478/04 **מדינת ישראל נ' דבידקוביץ** (החלטה מיום 21.12.2005), אשר את קביעותיו אישר גם בית המשפט העליון בע"פ 3281/07 **מולאר נ' מדינת ישראל** (11.9.2007)). בית המשפט

עמד על כך שלרימון ההלם פוטנציאל לגרום נזק לאדם, גם בשימוש מושכל, ושהוא למעשה ייעודו (שם, פסקה 20 לפסק דינו של השופט פרקש בבית המשפט המחוזי).

16. אף המשטרה מבינה את פוטנציאל הפגיעה הגבוהה שבשימוש ברימון הלם. אופן שימוש כגון זה הנעשה על ידי הסוהרים בשב"ס, **נאסר מפורשות** בנוהל מס' 220.010.15 "נוהל הפעלה ושימוש ברימון הלם" (25.5.2025) (להלן: **נוהל המשטרה**), העוסק באותו עניין ממש. לפי סעיף 6.1.6. לנהל המשטרה, **"אין להטיל רימון הלם לתוך מבנה סגור"**, נוכח פוטנציאל הנזק האדיר שיש לרימוני הלם במקומות צפופים בכלל, ועל אחת כמה וכמה במקומות סגורים.

17. יתרה מזאת, בעקבות פנייתנו, שונה נוהל המשטרה, וכעת הוא קובע כי חל איסור להשליך רימון הלם במרחק של למטה מחמישה מטרים מבני אדם (סעיף 6.ג. לנהל המשטרה; ראו **פנייתנו**). לפיכך, אף לו היו מתקיימים התנאים הבסיסיים של כלואים לשטח מחייה מספק של 4.5 מ"ר לכלוא, בהתאם לפסיקת בג"ץ (בג"ץ 1892/14 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים** (13.6.2017) (להלן: **עניין שטח המחייה**)) – וכפי שיובהר בהמשך, לא כך היא – לא ניתן היה לעמוד בדרישת המרחק לשימוש ברימון הלם בתוך התאים לפי נהלי המשטרה.

השימוש ברימוני הלם בבתי הסוהר חורג מסמכות

18. מכל האמור לעיל, עולה כי רימון ההלם הינו אמצעי מסוכן ובלתי מובחן, וכי אופן השימוש בו על ידי שב"ס, בתאים קטנים וסגורים ובאופן יזום, פעמים רבות באמצע הלילה וללא שקדם לכך כל אירוע, פוגע בחומרה בזכויותיהם החוקתיות של הכלואים לשלמות הגוף, לביטחון אישי ולכבוד האדם, ועלול אף לפגוע בזכותם לחיים. כפי שיובהר להלן, פגיעה זו נעשית תוך חריגה בוטה מסמכות.

19. פקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971 (להלן: **פקודת בתי הסוהר או הפקודה**) קובעת כי שב"ס "יעסוק בניהול בתי הסוהר, בהבטחת אסירים ובכל הכרוך בכך" (סעיף 76(א) לפקודה). סעיף 132 לפקודת בתי הסוהר מסמך את השר לביטחון לאומי להתקין תקנות לביצוע הפקודה, ובין היתר בעניינים הנוגעים ל"משמורתם הבטוחה של האסירים" (סעיף 132(14) לפקודה). מכוח סעיף 132 לפקודה, הותקנה תקנה 20 לתקנות בתי הסוהר, התשל"ח-1978 (להלן: **התקנות**), הקובעת כי: "רשאי סוהר להשתמש בכל האמצעים הסבירים, כולל שימוש בכוח להשלטת הסדר הטוב, להגנתו של סוהר או אסיר ולמניעת בריחתו של אסיר".

20. לנוכח השילוב בין היותם של רימוני ההלם אמצעי בלתי מובחן לבין פוטנציאל הפגיעה החמור בשימוש בהם אפילו בחללים פתוחים, המוכפל עשרות מונים בחללים סגורים וקטנים כגון תאים בבתי הסוהר – ברור כי אופן השימוש ברימוני ההלם בשב"ס, ובפרט השלכתם בחללים סגורים, אינו עולה בקנה אחד עם הוראת התקנה המאפשרת שימוש באמצעים סבירים. על כן, **שימוש זה חורג מהסמכות המוקנית לסוהרים והינו אסור**.

21. יתרה מכך, אף אחד ממקרי השלכת רימוני ההלם שתוארו לעיל לא התבצע לצורך הגשמת התכליות שבתקנה 20 לתקנות: השימוש לא נעשה לצורך הגנה על אסיר או סוהר או למניעת בריחה, ובאשר לתכלית של "השלטת סדר" – הרי שאין כל אפשרות להגשימה על ידי השימוש ברימוני הלם באופן המתואר, שכן השלכותיו של שימוש זה הינן זריעת כאוס ואימה בקרב הכלואים, להבדיל משמירה על הסדר. כלומר, גם בהיבט זה חורג השימוש ברימוני ההלם מהסמכות לשימוש בכוח המוקנית לסוהרים.

22. מהעדויות והדיווחים לעיל עולה כי לא זו בלבד שהשימוש בכוח לא נעשה לצורך הגשמת התכליות הקבועות בתקנה 20, אלא שהוא מתבצע **לתכליות בלתי ראויות**, כגון התנכלות, ענישה ונקמה. יוזכר, כי **"אין זה בגדר סמכותו של שירות בתי הסוהר לענוש את האסיר מעבר לענישה שנגזרה עליו בגזר הדין על דרך צמצום זכויות האדם הנתונות לו גם בהיותו אסיר... זכות האדם שמורה גם לאסיר שהורשע בנוראה שבעבירות, וגם ככל שמתעצמת תחושת הסלידה ממעשיו, אין היא יכולה להוות נימוק ענייני להצרת זכויותיו"** (בג"ץ 2245/06 דוברין נ' שרות בתי הסוהר, פסקה 17 לפסק-דינה של השופטת פרוקצ'יה (13.06.2006)).

23. בנוסף, כפי שנקבע בפסיקה, יש לפרש את תקנה 20 לתקנות בצמצום, באופן שאינו מקנה לשב"ס סמכות כללית להפעיל כוח, אלא אך לצורך "תגובה להתנהגות אסורה, שיש 'להשתלט' עליה" (עת"א 2075-05-22 קידר נ' שירות בתי הסוהר, בפסקה 36 לפסק הדין (8.5.2023) (להלן: **עניין קידר**)). בית המשפט הבהיר כי התקנה נועדה לאפשר "להשתמש במגוון אמצעים... לבלימה מיידית של התנהגות מסוכנת מצד אסיר", וכי היא "אינה כוללת הסמכה כללית" להשתמש באמצעים "שלא לצורך תגובה כאמור, קרי שלא לצורך בלימת התנהגות אסורה" (שם). יצוין, כי עניין קידר עסק באמצעי של כבילת כלואים, אולם דברים אלו יפים ביתר שאת ביחס לרימוני הלם, המהווים אמצעי בעל פוטנציאל פגיעה משמעותי יותר מכבילה.

24. לכן, שימוש יזום ומתוכנן מראש ברימוני הלם בכלל, בין במרחבים פתוחים ובין בתוך כותלי בית הסוהר, שלא לצורך "בלימה מיידית של התנהגות מסוכנת מצד אסיר" – **מתבצע אף הוא בחוסר סמכות ולכן אסור**. בוודאי שאין כל הצדקה לעשות בו שימוש כמעט אגבי לצורך ביצוע משימות פשוטות כמו חיפוש בתאים.

25. בנוסף לתקנה 20 לתקנות, העוסקת בשימוש באמצעים סבירים, סעיף 95 לפקודת בתי הסוהר עוסק מפורשות במצבים החריגים בהם סוהר רשאי להפעיל נגד אסיר את נשקו – ובכלל זה רימוני הלם, שהוכרו כאמור בפסיקה ככלי נשק. מדובר בנסיבות מצומצמות ביותר, אשר השימוש ברימוני הלם, עליו עמדנו לעיל, חורג מהן: כאשר האסיר נמלט או מנסה להמלט, ובתנאי שיש יסוד סביר להניח שאין דרך אחרת למנוע זאת, ורק לאחר אזהרת האסיר; כאשר האסיר לוקח חלק בהתפרצות מבית הסוהר; וכאשר האסיר נוקט באלימות כלפי סוהר או אדם אחר, ובתנאי שיש יסוד סביר לחשש לחיים, לשלמות הגוף או לחבלה חמורה אחרת של הסוהר או האדם. השימוש בנשק הותר בנסיבות חריגות בלבד לא בכדי, שכן שימוש זה, בעיקר בתוך מתחמים סגורים וקטנים כגון תאי מאסר, מעמיד את הכלואים בסכנה לפציעות חמורות ואף למוות.

26. מכוח סעיף 95 לפקודת בתי הסוהר נקבעה פקודת נציבות מס' 02.05.00, "החזקה ושימוש בנשק על ידי סגל" (עדכון אחרון: 11.7.2024) (להלן: **פקודת השימוש בנשק**), הקובעת כי השימוש בנשק נגד אסיר ייעשה רק במצבים המוגדרים בסעיף 95 לפקודת בתי הסוהר, וכאשר קיים "חשש ממשי לפגיעה מיידית בחיים או בשלמות הגוף של הסוהר או של אחרים, ואין כל דרך אחרת למנוע אותה פגיעה" (סעיף 7.ד.). עוד קובעת פקודת השימוש בנשק כי שימוש זה ייעשה "במידה שלא תעלה על מה שסביר לעשות למניעת אותה פגיעה, וכך שהנזק, העלול להיגרם, יהיה שקול כנגד הנזק, שאותו מבקשים למנוע" (סעיף 7.ה.). ברור, אם כן, כי גם לפי הדין ביחס לשימוש בנשק, שתחת הגדרתו נופל כאמור גם רימון ההלם, אופן השימוש של הסוהרים באמצעי זה חורג מסמכות.

27. השימוש ברימוני הלם בתאים, או שלא לצורך בלימה מיידית של התנהגות מסוכנת מצד כלוא, אף מנוגד לפקודת נציבות מס' 02.04.00, "כללים בדבר שימוש בכוח סביר לצורך מילוי תפקיד" (עדכון אחרון: 9.3.2026) (להלן: **פקודת השימוש בכוח סביר**). בסעיף 4 לפקודת השימוש בכוח סביר, מוגדר "כוח סביר" כ"כוח הסביר המינימלי להשגת המטרה. מידתו של הכוח הסביר תלויה בנסיבות העניין והינה פועל יוצא למידת ההתנגדות שמפעיל האסיר ו/או אדם, ושל מידת הסיכון הנשקפת ממנו". סעיף 5 לפקודת השימוש בכוח סביר קובע את התנאים להפעלת כוח, ובין היתר, כי כל הפעלת כוח "תיעשה כאמצעי אחרון... ותופסק מיד [כ]שאינה הכרחית יותר" (ראו גם סעיף 6(ד)). אף לו היו המקרים המתוארים נופלים בגדר המקרים בהם היתה לסוהרים סמכות להשתמש בכוח, ואף לו תכלית השימוש בכוח היתה ראויה, הרי שהשימוש ברימון הלם בתאים סגורים או באופן יזום, לאור מסוכנותו והיותו בלתי מובחן, אינו יכול להוות את "הכוח הסביר המינימלי להשגת המטרה". כמו כן, מהמתואר עולה שהשימוש נעשה כצעד ראשון, טרם נעשתה כל פעולה מקדימה, בניגוד להוראות לפיהן השימוש יעשה כאמצעי אחרון. כלומר, מדובר בשימוש שנעשה באופן בלתי מידתי.

28. יצוין, כי לפי פקודת השימוש בכוח סביר, על הסוהרים המעורבים בהפעלת הכוח לדאוג לבדיקה רפואית מיידית של מי שהופעל נגדו הכוח, אף בהעדר תלונות מצד המעורבים (סעיפים 11.א. ו-11.ד. לפקודת השימוש בכוח סביר). כאמור, טיפול מידי זה נמנע מחלק מהאסירים שנפצעו כתוצאה מהשימוש ברימוני הלם.

29. אם כן, השימוש ברימוני הלם בתאים קטנים וסגורים והשימוש המתבצע באופן יזום ולא כתגובה להתנהגות מסוכנת מצד האסיר, נעשה תוך חריגה בוטה מסמכות ולתכלית בלתי ראויה. אף לו היתה סמכות לשימוש כאמור, הרי שלאור מסוכנותו ואי מובחנותו של רימון ההלם, מדובר בשימוש בלתי מידתי ובלתי סביר בנסיבות העניין.

30. ברקע הדברים, יש לעמוד על תנאי הכליאה המחרידים מהם סובלים אסירים בבתי הסוהר בישראל. הצפיפות הקשה בבתי הסוהר אינה סוד. מאז פרוץ המלחמה המצב התדרדר עוד יותר והחמיר באופן חסר תקדים. הוראת שעה, המוארכת מעת לעת, מאפשרת ציפוף כלואים ללא הגבלה והלתם על הארץ. בהתאם [לדיווח](#) שהועבר לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת ביום 6.7.2026, מצבת הכלואים בשב"ס נכון ליום 30.6.2026 עמדה על 23,071 כלואים, עלייה של 6,718 כלואים מאז פרוץ המלחמה. 4,231 כלואים הולנו שלא על מיטות אלא על מזרנים על הרצפה. כ-59% מכלל הכלואים – כ-90% מכלל הכלואים הביטחוניים וכ-38% מכלל הכלואים הפליליים – מוחזקים בשטח מחייה הקטן מ-3 מ"ר לכלוא, בתנאים שאינם עומדים בפעימה הראשונה שנקבעה בפסק הדין בעניין **שטח המחייה**. בנוסף על הצפיפות עצמה, לפי דו"ח שפרסמה הסניגוריה הציבורית אודות תנאי הכליאה במתקני שב"ס בשנים 2023-2024, במתקני שב"ס נמצאו תאים ללא חלונות או תאורה, ללא אוורור מספק, באופן שיוצר תנאי חום ומחנק קיצוניים (הסניגוריה הציבורית [תנאי המעצר והמאסר במתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר 2023-2024](#), בעמ' 14 (2025); הסניגוריה הציבורית [דוח פעילות שנת 2025](#), בעמ' 88 (2026)). אם שימוש בשגרה ברימוני הלם בתוך חללים סגורים הוא מסוכן ופסול מיסודו (והראייה לכך בנוהל המשטרה), התנאים בבתי הסוהר מחריפים את פסלות השימוש ברימוני הלם שבעתיים, שאף עשוי לעלות כדי ענישה אכזרית, בלתי אנושית ומשפילה (סעיפים 1, 2 ו-16 לאמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים ומשפילים משנת 1984).

31. כאמור, מעניין **עודה** לעיל עולה כי ניתנה הוראה מקצועית ביחס לשימוש ברימוני ההלם. אם מדיניות השימוש המתירנית של הסוהרים מעידה ולו במעט על הנאמר בהוראה, היא איננה חוקית ודינה להתבטל.

סיכום

32. לאור כל האמור לעיל, אנו דורשות **לאסור באופן מוחלט** על שימוש ברימוני ההלם בתאים ובכל חלל סגור. באשר לשימוש ברימוני ההלם בחללים פתוחים ומאווררים, ככל שיוחלט להתירו, יש לעשות כן על בסיס **נוהל פומבי** אשר יסדיר ויגביל שימוש זה לנסיבות חריגות ביותר, בהתאם לגדרות הסמכות שהותוו בדין, ויקבע הוראות בטיחות אשר יגנו על שלומם וביטחונם של הכלואים. בין היתר, יש לאסור על שימוש יזום ברימוני ההלם, שלא לצורך בלימה מיידית של בין היתר, יש לאסור על שימוש יזום ברימוני ההלם, שלא לצורך בלימה מיידית של התנהגות מסכנת חיים או מניעת בריחה של כלוא, וגם בנסיבות אלה – אין להתיר את השימוש כשברשות הסוהר אמצעי פוגעני פחות שהשימוש בו עשוי להשיג את אותה תוצאה.

33. בנוסף, ולנוכח העולה מן העדויות והדיווחים לעיל אודות חששם של הכלואים להתלונן אודות השימוש ברימוני ההלם, נדרוש את חידוד ההוראה המחייבת דיווח יזום ליאח"ס, כמו גם לרע"ן משטר ומשמעת, גם בהעדר תלונת הכלוא, במקרים של חשד לשימוש בכוח שלא כדין, בהתאם לסעיף 10.ב לפקודת נציבות מס' 02.10.00, "טיפול בעבירות פליליות של סוהרים" (עדכון אחרון: 31.12.2023).

בברכה,

יעל זיידמן, עו"ד